

MUZEUL JUDEȚEAN TELEORMAN

„LOCUL UNDE
TRECUTUL
SE ÎNTÂLNEȘTE
CU PREZENTUL”

e - BULETIN SEMESTRIAL DE INFORMARE

ISSN 2284 - 5461
ISSN - L 2284 - 5461

ANUL IX, NR. 2 (18), IULIE 2020

DIN SUMAR:

S-A ÎNTÂMPLAT LA MUZEU: CRONICA EVENIMENTELOR
CULTURALE (IANUARIE - IUNIE 2020)

pag. 2

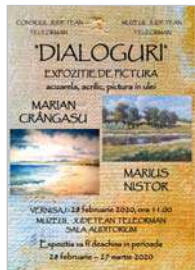
ARHEOLOGIE:

VASUL ANTROPOMORF PREISTORIC DE
LA SILIȘTEA - VIDELE, JUD. TELEORMAN

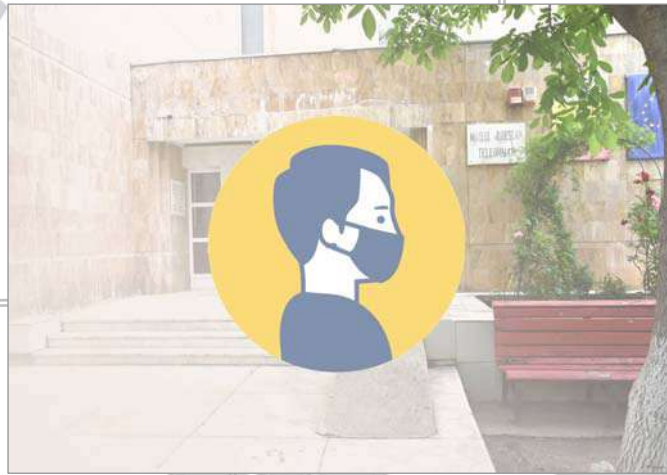

pag. 9, 10

EXPOZIȚII LA MUZEU:

pag. 3-5

pag. 11

ISTORIE:

200 DE ANI DE LA NAȘTEREA LUI ALEXANDRU
IOAN CUZA

EVENIMENT:
„ZIUA IEI 2020”

pag. 6

CONACE MOȘIEREȘTI DIN
JUDEȚUL TELEORMAN

pag. 9-11

ETNOGRAFIE: LADA DE ZESTRE

pag. 14

75 DE ANI DE LA SFÂRȘITUL
RĂZBOIULUI ÎN EUROPA

pag. 12, 13

CE VA URMA ? AGENDA CULTURALĂ
IULIE - DECEMBRIE 2020

pag. 15

S-A ÎNTÂMPLAT LA MUZEU - CRONICA EVENIMENTELOR CULTURALE IANUARIE - IUNIE 2020

Începutul anului 2020 prefigura pentru Muzeul Județean Teleorman un nou an bogat în evenimente culturale variate, menite să atragă, deopotrivă, publicul vizitator real și virtual. Scopurile propuse au fost însă zădărnice de vremurile pandemice ce și-au făcut debutul la jumătatea lunii martie. În acest trist context, întreaga activitate a instituției a trebuit să fie regândită, condițiile speciale impuse de starea de urgență diminuând derularea manifestărilor și evenimentelor stabilite în *Agenda Culturală 2020* a muzeului și reducând considerabil accesul vizitatorilor în spațiul muzeal. Pe perioada celor două luni și jumătate de carantină, activitatea instituției cu publicul s-a desfășurat exclusiv în mediul virtual.

Totuși, în prima jumătate a acestui an s-au desfășurat 18 evenimente culturale (expoziții, manifestări, lansări de publicații etc.), care au atras la muzeu 287 de vizitatori reali precum și peste 4000 de prieteni virtuali care au „vizitat” și „apreciat” pagina de Facebook a instituției noastre.

Așa cum am obișnuit publicul, anul 2020 a debutat la muzeu cu *Retrospectiva 2019 a Exponatului Lunii*. Ciclu expozițional *Exponatul Lunii*, ajuns la cel de-al treisprezecelea an, a continuat din luna februarie 2020 aducând în fața publicului noi obiecte de etnografie, arheologie, istorie sau artă aflate în patrimoniul muzeului. Astfel, au fost expuse în spațiul special amenajat în Holul de Onoare al instituției următoarele obiecte: *Cojocul încrețit* în luna februarie și *Pictură - portret Alexandru Ioan Cuza, de Anton Ventzel* în luna martie. Pentru lunile aprilie și mai, pe perioada cât a fost instituită starea de urgență, *Exponatul Lunii* s-a mutat în mediul virtual. Astfel, pentru luna aprilie a fost prezentat un *Sfeșnic* iar pentru luna mai *Căpătăiul*. Odată cu redeschiderea muzeului pentru vizitatori, *Exponatul lunii* și-a reluat locul consacrat, în luna iunie fiind expusă *Tăblița altar*.

Tot în plan expozițional, în primele șase luni ale acestui an, sălile muzeului au găzduit și 7 expoziții și minexpoziții temporare:

- **Mihai Eminescu – 170 de ani de la naștere**, cu exponate aparținând colecționarilor Gheorghe Chircu, Ion Crantea și Teodor Săceanu, 15 – 31 ianuarie (amănunte în pag. 3);

- **Calendar de iarnă**, cu exponate realizate de elevii Școlii Gimnaziale „Mihai Viteazul” Alexandria, profesor coordonator: Cristina Mihaela Purcărea, 3 – 14 februarie (amănunte în pag. 3);

- **Odoare bisericesti între neantizare și renaștere**, expoziție realizată în colaborare cu Episcopia Alexandriei și Teleormanului,

14 – 25 februarie (amănunte în pag. 4);

- **Dragobetele – cap de primăvară**, cu exponate realizate de elevii Școlii Gimnaziale „Mihai Viteazul” Alexandria și Școlii Gimnaziale „Ștefan cel Mare” Alexandria, profesor coordonator: Cristina Mihaela Purcărea, 17 – 28 februarie (amănunte în pag. 3);

- **Dialoguri**, cu exponate aparținând artiștilor plastici teleormăneni Marian Crângașu și Marius Nistor, 28 februarie – 27 martie (amănunte în pag. 5);

- **Mărțișoare pentru Mame**, cu exponate realizate de copiii și tinerii Asociației „Dai o Șansă” - Centrul de zi „Sf. Teodor” Alexandria, 2 – 20 martie (amănunte în pag. 3);

- **Motive tradiționale pe iile teleormănene de ieri și de azi**, cu exponate realizate de grupul „Șezătoare Alexandria”, 24 iunie – 24 iulie (amănunte în pag. 6).

În cadrul Programului Educațional **Muzeul-sursă de cultură și educație** s-a reușit desfășurarea doar a trei astfel de activități :

- **Unirea Principatelor Române**, 23 ianuarie;

- **Dragobetele – Cap de primăvară**, 21 februarie;

- **Un gând pentru mama**, 9 martie;

În perioada ianuarie-iunie, instituția noastră a organizat și două manifestări de tipul **Ziua Porților Deschise** (pe data de 15 ianuarie, cu ocazia **Zilei Culturii Naționale** și pe data de 24 iunie, cu ocazia **Zilei Universale a Iei**), zile în care cei interesați au

putut vizita gratuit expozițiile permanente și temporare pe care Muzeul Județean Teleorman le-a organizat și găzduit. De asemenea, tot acum a fost lansat și numărul 19/2019 al revistei de specialitate **Buletinului Muzeului Județean Teleorman. Seria Arheologie**.

Din păcate, evenimentul cel mai așteptat al anului, **Noaptea Muzeelor**, programat la nivel european pentru data de 16 mai, nu s-a mai putut organiza date fiind măsurile restrictive impuse de noul coronavirus, acesta fiind reprogramat, dacă condițiile vor permite, pentru 14 noiembrie a.c. Instituția noastră a marcat totuși evenimentul în mediul virtual printr-o retrospectivă a manifestărilor derulate de-a lungul timpului cu această ocazie.

În ceea ce privește activitatea din mediul virtual, pe contul de Facebook al muzeului au fost făcute o serie de postări care au prezentat imagini pe diferite teme, din arhiva fotografică a muzeului, prezentări video ale orașului Alexandria de altă dată sau ale unor monumente istorice, note despre descoperiri arheologice din Teleorman, despre etnografia județului sau despre activitatea de restaurare și conservare a patrimoniului, marcarea unor evenimente („Ziua Pământului”, „Ziua Muzeului”, „Ziua Județului Teleorman”) etc.

Corina Iordan

MINIEXPOZIȚII LA MUZEU

Un proiect pe care l-am continuat și la începutul acestui an a fost acela de a organiza, în spațiul generos oferit de Holul de Onoare al muzeului, o serie de miniexpoziții care să valorifice munca și talentul elevilor teleormăneni și ale cadrelor didactice coordonatoare sau pasiunea unor colaboratori ai muzeului. Ne-am propus ca în cadrul acestor miniexpoziții să fie cuprinse desene și obiecte reunite sub diverse tematici dictate de evenimente, date calendaristice, sărbători. Din păcate, am reușit să organizăm doar patru asemenea manifestări, vremurile pandemice spunându-și cuvântul și aducând restricții...

* * *

Proiectul a debutat în data de 15 ianuarie, de „Ziua Culturii Naționale”, cu miniexpoziția „Mihai Eminescu – 170 de ani de la naștere”. Au expus colecționarii Gheorghe Chircu - „Mihai Eminescu în cărți poștale ilustrate și întreguri poștale”, Ion Crantea - „Ilustrate Salmen despre poezia eminesciană” și Teodor Săceanu - „Versuri și scrisori de Mihai Eminescu ilustrate de Teodor Șerbănescu”. Expoziția a rămas deschisă până la data de 31 ianuarie 2020.

În data de 3 februarie am continuat cu miniexpoziția de desene „Calendar de iarnă”. Au venit în fața publicului cu lucrări elevii Școlii Gimnaziale „Mihai Viteazul” Alexandria, îndrumați de profesoara Cristina Mihaela Purcărea. Desenele, pline de culoare, au prezentat tradiții românești (Colindul, Sorcova, Plugușorul, Anul Nou), peisaje și jocuri de iarnă. Exponatele au putut fi admirate până la data de 14 februarie.

A treia miniexpoziție a fost dedicată sărbătorii dragostei la români - Dragobetele. Deschisă în ziua de 17 februarie, sub genericul „Dragobete – Cap de primăvară”, expoziția a cuprins desene realizate de elevii Școlii Gimnaziale „Ștefan cel Mare” Alexandria și Școlii Gimnaziale „Mihai Viteazul” Alexandria, sub coordonarea profesoarei Cristina Mihaela Purcărea. Cu talent și multă imaginație, copiii au reușit să surprindă în lucrările lor esența acestei sărbători care, în tradiția populară românească, are

o simbolistică bogată: pe de o parte Dragobete este văzut ca zeul tinereții, al veseliei și al iubirii, un protector al tinerilor, iar pe de altă parte simbolizează începutul unui nou anotimp și al reînsuflețirii naturii. Expoziția a fost deschisă până la data de 28 februarie.

Cea de-a patra miniexpoziție a marcat venirea primăverii și Ziua de 8 Martie. „Mărțișoare pentru Mame” a fost deschisă în ziua de 2 martie și a reunit felicitări și mărțișoare realizate de către copiii și tinerii Asociației „Dai o Șansă” – Centrul de zi „Sf. Teodor” Alexandria. Participarea la această expoziție a reprezentat o provocare pentru membrii

cu Sindrom Down ai Asociației, provocare

acceptată și materializată în zeci de lucrări realizate cu talent, dăruire și mai ales cu multă dragoste.

Felicitările și mărțișoarele expuse au reușit să transmită pe deplin mesajul de iubire al copiilor către cea mai importantă persoană din viața lor: Mama.

Expoziția, ce ar fi trebuit să rămână deschisă până pe data de 20 martie, a fost închisă la 12 martie, odată cu suspendarea vizitelor la muzeu. Cu toate acestea, în ziua deschiderii s-a bucurat de numeroși mici admiratori care au venit la muzeu însoțiți fie de către cadrele didactice, fie de către părinți și bunici.

Corina Iordan

EXPOZIȚII LA MUZEU

ODOARE BISERICESTI ÎNTRE NEANTIZARE ȘI RENAȘTERE

Expoziția „*Odoare bisericești între neantizare și renaștere*” a constituit o premieră la Muzeul Județean Teleorman, fiind prima expoziție în care a fost abordat domeniul restaurării.

Deschisă vineri, 14 februarie 2020, ora 11.00, în „Sala Auditoriu” a muzeului, a prezentat prin intermediul unor panouri importanța procesului de restaurare a obiectelor de patrimoniu, în general și în mod particular a unei anumite categorii, respectiv a obiectelor bisericești. Prin restaurare, obiectele sunt „resuscitate”, devenind obiecte apte de a fi expuse sau prin care li se redă funcția inițială, în cazul obiectelor de cult. Pe lângă panourile explicative, au fost prezentate și câteva obiecte bisericești ce au ca suport metalul precum: candelice, cruce, potire, ferecături de icoane sau hârtia, mai precis cărți liturgice.

Conceptul expozițional a aparținut expertului restaurator Dan Iliescu din București, specializat în restaurarea obiectelor de metal. Acesta face parte din primele generații de restauratori ai bunurilor de patrimoniu, formate în anii '70 ai secolului trecut.

Restauratoarea Simonia Tironeac de la Muzeul Județean Teleorman, specializată în restaurare hârtie, carte veche și documente, făcând parte, la rândul ei, din prima generație de restauratori atestați ai muzeului teleormănean la începutul anilor '90, a completat cadrul expoziției cu un segment dedicat restaurării cărților liturgice.

Deschiderea expoziției s-a bucurat de prezența unui public fidel dar și de participarea a numeroase fețe bisericești din județ, în fruntea cărora s-a aflat Prea Sfințitul Părinte Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului. Expoziția a rămas la dispoziția vizitatorilor până la data de 25 februarie 2020.

Pavel Mirea

EXPOZIȚII LA MUZEU

„DIALOGURI” – PICTURĂ, MARIAN CRÂNGAȘU, MARIUS NISTOR

Așa cum ne-au obișnuit de trei ani încoace, la început de primăvară doi artiști plastici teleormăneni, Marian Crângașu și Marius Nistor ne-au invitat în lumea artelor plastice, dându-ne întâlnire pe simezele „Sălii Auditorium”, la Muzeului Județean Teleorman. A patra expoziție consecutivă a celor doi a avut, de această dată, vernisajul pe 28 februarie 2020, ora 11.00, în ultima zi de iarnă calendaristică, în prezența celor doi artiști plastici și a unui public iubitor de artă.

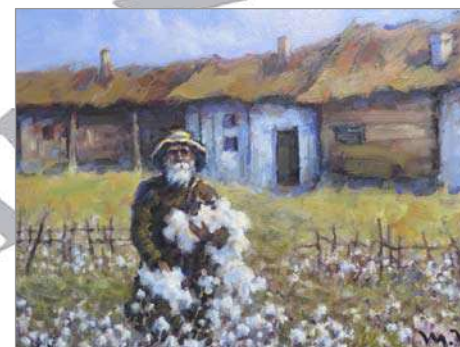
Au fost expuse 37 de lucrări, 21 aparținând lui Marius Nistor, iar 16 fiind semnate de Marian Crângașu: peisaje, natură statică, compoziții cu personaje, realizate în diferite tehnici: acuarelă, acrilic și pictură în ulei.

La întâlnirile din anii precedenți cei doi ne-au purtat prin lumea încărcată de frumusețe și bogăție spirituală a „Floriilor”, ne-au arătat „Porți către Cer” ori ne-au invitat să cunoaștem „Plaiuri teleormănene”. Pentru acest an ne-au fost propuse „Dialoguri”, forma de plural a titlului sugerând mai mult decât un simplu dialog între arte, respectiv între tehnicile de lucru abordate de autori. A fost un dialog interior, între fiecare privitor și lucrările expuse dar și un dialog între privitori, generat de perceperea, de interpretarea acestora. Nu în ultimul rând, titlul ales de expozații a fost unul simbolic, dialogul sau dialogurile fiind cea mai bună cale de urmat.

Deși expoziția urma să rămână deschisă până pe data de 27 martie, datorită pandemiei și a închiderii muzeului pentru public, lucrările expuse nu au putut fi admirate decât până la 11 martie a.c.

Pavel Mirea

EVENIMENT

„ZIUA IEI 2020” LA MUZEUL JUDEȚEAN TELEORMAN

„Ziua Universală a Iei” este sărbătorită la data 24 iunie odată cu ziua de Sânziene sau sărbătoarea Nașterii Sfântului Ioan Botezătorul, când se spune că „se deschid cerurile”. Această zi celebrează piesa principală a costumului popular românesc, dar și ideea de feminitate, întrucât termenul de „ie” este atribuit exclusiv cămășii populare românești. Nu întâmplător pictorul francez Henri Matisse a reprodus această piesă vestimentară românească în pictura „La blouse roumaine”. Frumusețea și varietatea cămășii populare românești feminine a fost surprinsă și de către pictorii români Nicolae Tonitza, Camil Ressu, Ion Theodorescu-Sion.

„Ziua Universală a Iei” a fost inițiată de către comunitatea on-line „La Blouse Roumaine” fiind preluată în 48 de țări și peste 100 de orașe din aceste țări și este sărbătorită începând cu anul 2013.

Piesa principală a costumului popular românesc este cămașa, fiind purtată în general cu catrințe perechi. Cămașa femeiască din care derivă ia, constituie în ansamblul portului popular românesc piesa cea mai expusă privirilor dar este reprezentativă și din punct de vedere al creației artistice populare în ansamblu. Ea este de fapt o bluză care păstrează în croi și în compoziția decorului elemente de veche tradiție: croiul este de tip carpatic, cămașa fiind încrețită în jurul gâtului, pe o bentiță sau pe un șnur cu o mică deschizătură la gât, iar decorul este constituit din alțiță și râuri. Materialul din care este confecționată ia este bumbacul prelucrat în gospodărie fiind tors și țesut în războiul de țesut. În general, de-a lungul cusăturii de îmbinare a foilor de pânză din care era confecționată, sunt realizate mici elemente decorative, numite „ciocănele”. Decorul este realizat prin broderie cu arnici, mătase și fir metalic, în cusătură artistică, ornamentarea cămășilor în general și a iilor în special fiind creația populară în care cusătura a atins o excepțională frumusețe și perfecțiune tehnică. Pe piept ea prezintă motive ornamentale numite râuri, asemănătoare cu cele de pe mânecă, fiind în general motive geometrice sau florale, brodate într-o cromatică veselă și armonioasă. Spatele este foarte puțin ornamentat. Materialul folosit pentru broderie a fost mătasea, arniciul, firul metalic și fluturii metalici.

Cu timpul, finețea materialelor folosite, armonia cromatică, dar și croiul pieselor de port românesc, țesute, croite și brodate în casă au fost apreciate de reginele României, Elisabeta și Maria, dar și de aristocrația feminină a timpului, care au purtat cu mândrie costumul popular în diferite momente.

„Ziua Universală a Iei 2020” a fost sărbătorită la Muzeul Județean Teleorman de către membrele grupului „Sezătoare Alexandria” printr-o întâlnire, să spunem, „de lucru”, în care fiecare membră participantă a prezentat un eșantion dintr-un motiv teleormănean cusut de ea însăși. Desigur că la această întâlnire, denumită „Motive tradiționale teleormănene pe iile de ieri și de azi” participantele au venit îmbrăcate într-o ie modernă sau chiar una veche cumpărată de la persoane din Teleorman care mai au încă asemenea piese în lada lor de zestre. Pentru a putea realiza această manifestare, doamnele interesate de costumul popular teleormănean s-au pregătit încă din iarnă: într-o după-amiază din luna februarie a.c. acestea au fost oaspeții muzeului pentru a vizualiza cămășile teleormănene aflate în colecția noastră etnografică. Cu această ocazie, le-au fost prezentate numeroase cămăși din Colecția de Port care au servit drept model pentru a fi cusute eșantioanele respective, pentru ca mai apoi modelele să devină cămăși cusute de aceste iubitoare și promotoare ale costumului popular de sărbătoare femeiesc. La întâlnirea de „Ziua Iei”, au participat 21 de persoane care au schimbat impresii și sugestii referitoare la complexitatea și tehnica motifelor executate. Printre cele care expus eșantioane executate de ele însele s-au numărat d-nele Lidia Vișan, care a expus chiar o cămașă întregă lucrată de dânsa, Mihaela Meleru, Felicia Feleaga, Alina Găvănescu, Doina Medințu, Adriana Lalu și singurul băiat din grup, Claudiu Olaru. Timp de aproape două ore, acestea au discutat și admirat cele expuse, schimbând idei asupra materialului, tehnicii, culorilor folosite așa încât acestea să fie cât mai aproape de modele inițiale. În final s-a considerat că această activitate a fost o reușită, în același timp un omagiu adus mâinilor harnice ale bunicilor și străbunicilor noastre, care nefiind știutoare de carte au reușit să realizeze piese vestimentare, unele dintre ele adevărate realizări artistice.

Luminița Gheorghe

ARHEOLOGIE

VASUL ANTROPOMORF PREISTORIC DE LA SILIȘTEA - VIDELE, JUD. TELEORMAN

Culturile preistorice de pe teritoriul de astăzi al României au lăsat în urmă numeroase așezări sau necropole, din care arheologii, în urma săpăturilor au scos la lumină numeroase obiecte casnice sau unele a căror interpretare este dificilă. Este cunoscută publicului larg în special ceramica culturilor Vădastra, Precucuteni-Cucuteni, Boian-Gumelnița sau Petrești. Totuși, alături de vasele decorate prin pictare, incizare, excizare sau încrustare cu pastă roșie sau albă există și alte tipuri ceramice reduse la număr dar extrem de spectaculoase – vasele antropomorfe și cele zoomorfe.

Din așezările culturii Gumelnița provin numeroase vase antropomorfe sau cu atribute antropomorfe. Ele au fost împărțit de cercetători în vase în forma corpului uman, capace prosopomorfe, vase cu atribute antropomorfe (vase cu figura umană modelată sub buză, vase cu brațe tuburi, capace cu mâner antropomorf), vase în forma piciorului uman, vase cu decor antropomorf și vase antropo-zoomorfe (reprezentări hibride umane și animale). Cele mai celebre sunt *Zeița* de la Vidra, vasele antropomorfe de la Sultana, Măgura Jilavei, Glina sau Gumelnița. În cazul *Zeiței* de la Vidra, a cărei destinație cultică a recipientului este certă, pe pieptul *zeiței* s-a descoperit un pandantiv de aur. Din *tell*-ul de la Vitănești *Măgurice* (jud. Teleorman) provine un mic vas antropomorf descoperit într-o locuință incendiată din ultimul nivel eneolitic de locuire, împreună cu un pandantiv de aur și o statueta antropomorfă reprezentată șezând pe un scaun/tron. Vasul se găsește în patrimoniul Muzeului Județean Teleorman și poate fi admirat în expoziția permanentă *Eneoliticul*.

Vasul antropomorf cu brațe tuburi de la Siliștea-Videle a fost descoperit în anii 60 într-o așezare de tip *tell* aparținând culturii Gumelnița împreună cu ceramică obișnuită și unelte din os sau corn de cerb și are numărul de inventar 4232. Are dimensiuni reduse (sub 20 cm) și a făcut posibil parte din inventarul unei locuințe de suprafață, tipică pentru eneolitic, distrusă de un incendiu destul de puternic. Acest fapt este dovedit de arderea sa secundară ce a produs corpului vasului o crăpătură în partea din față și la unul din brațele tuburi. Are o culoare alb-gălbuie cu unele porțiuni mai roșcate. Face parte dintr-o categorie aparte a vaselor antropomorfe cu brațe tuburi ce au mai fost descoperite și în alte așezări aparținând culturii Gumelnița, începând cu faza A2, atât la nord de Dunăre - cele de la Căscioarele, Vidra, Măgura-Jilavei, Tangăru, Măriuța, Zâmbreasca, Drăgănești-Olt, cât și la sud de fluviu, în Bulgaria, așa cum sunt cele de la Karanovo, Zagorci sau Kamenar. Ele nu au făcut parte din inventarul mormintelor. Dimensiunile lor sunt cuprinse între 5 cm și 20 cm. Toate au corpul mai mult sau mai puțin bombat sau aplatizat, deasupra lui fiind modelat un cap uman. Sunt goale pe dinăuntru. Exemplarul de la Siliștea Videle are corpul bombat și puțin deformat. Capul este alungit și realizat în tehnica tipic gumelnițeană de a strânge pasta cu degetele, rezultând astfel și nasul figurii care este ascuțit și prelung. Ochii au o formă prelungă și sunt obținuți printr-o incizie fină în lutul moale. Gura este sugerată printr-un șir prelung de împunsături. Pe lateralele capului, ciobite în vechime, are câte un șir de 4-5 perforații. Ele sunt identice cu cele de pe statuetele din lut și redau perforațiile lobului urechilor. Gâtul este înalt, cilindric și are un motiv liniar incizat. Nu are modelate picioare dar are o bază orizontală. Brațele sunt scurte, întinse orientate oblic în sus. La alte piese ele sunt orientate lateral. De fapt sunt niște tuburi care comunică cu interiorul gol al vasului. În alte cazuri sunt foarte scurte, nedeosebindu-se prea mult de corp, reducându-se astfel la niște orificii, așa cum are unul dintre vasele de la Căscioarele.

La acest tip de vas atributele sexuale lipsesc sau sunt redete discret. Aproximativ jumătate din exemplarele cunoscute redau un personaj feminin, fapt demonstrat de modelarea sânilor. În cazul de față se pare că vasul a avut aplicați sâni de forma unor mici pastile conice de lut. Vasul de la Siliștea Videle are pe zona corpului de la brațe în jos un decor ce constă în șiruri de benzi late, verticale, formate din incizii fine aproape paralele. Benzile incizate sunt intercalate cu unele nedecorate. Decorul se seamănă cu cel de pe exemplarele de la Măgura-Jilavei și Vidra. În partea din față, corespunzătoare pieptului, are motive tipice statuetele antropomorfe ce constau într-un romb și un motiv pentagonal ce are în interior un cârlig spiralic – posibil redarea unui pandantiv. S-a considerat că benzile verticale reprezintă îmbrăcămintea, deoarece este evident că vasul nu redă un trup nud. S-ar fi redat astfel o rochie largă cu pliseuri verticale, întâlnită și la alte tipuri de vase antropomorfe cum ar fi cele cu vase pe cap.

Vasele antropomorfe gumelnițene cu brațe tuburi sunt asemănătoare cu statuetele de lut cu corpul bombat, numai că acestea au brațele masive și nu goale, cât și cu cele ce au corpul aproape cilindric, gol în interior și conținând câteva bile de lut. Deși aceste tipuri sugerează că au avut o funcționalități diferite, ar putea totuși să fi reprezentat teme cultice asemănătoare. Forma vaselor, dimensiunile acestora cât și contextul descoperirii, acolo unde este prezent, sugerează după unii cercetători o destinație de cult a lor, ele fiind utilizate pentru libații în cadrul unor procesiuni religioase legate de un cult al casei sau strămoșilor. Datorită vestimentației și marcării sânilor vasele antropomorfe cu brațele au fost clar asociate unor personaje feminine surprinse în ipostaze de invocare și adorare. De asemenea, brațele ridicate ar indica *poziția orantei* asociată de cele mai multe ori rugăciunii.

Vasul de la Siliștea Videle împreună cu celelalte recipiente antropomorfe, statuetele antropomorfe sau zoomorfe din cultura Gumelnița, greu de interpretat în timpul nostru, trădează o bogată viață religioasă, complexă, a locuitorilor marilor așezări de tip *tell* din mileniul V î.Hr., din care noi am surprins o infimă parte.

Ion Torciță

Bibliografie selectivă

- Radian R. Andreescu, *Plastica antropomorfă gumelnițeană. Analiza primară*, Monografia III, Muzeul Național de Istorie a României, București, 2002.
 Radian R. Andreescu, „The Decor of Statuettes Belonging to the Gumelnița Culture (Fifth Millennium BC)”, în *The Journal of Archaeomythology* 5, 2009, p.16-28.
 Valentina M. Voinea, *Ceramica complexului cultural Gumelnița-Karanovo VI. Fazele A1 și A2*, Muzeul de Istorie și Arheologie Constanța, Ed. Ex Ponto, 2005.
 Valentina M. Voinea, „Gesturi și semnificații în arta gumelnițeană”, în *Cultură și Civilizație la Dunărea de Jos - In Honorem Silvia Marinescu-Bilcu*, XXII, 2005, p. 383-398.

ISTORIE

200 DE ANI DE LA NAȘTEREA LUI ALEXANDRU IOAN CUZA

Alexandru Ioan Cuza, înfăptuitorul Unirii de la 24 ianuarie 1859, s-a născut la 20 martie 1820 într-o familie de boieri moldoveni, din zona Fălciului. Ioan, tatăl său, a fost fiu de căminar și, la rândul său, a ocupat diverse funcții: spătar și ispravnic de Fălciu, pârcaș de Galați și președinte de judecătorie. Sultana, mama domnitorului, era născută Cozadini și provenea dintr-o familie greco-italiană din Constantinopol. Viitorul domnitor a avut un frate, Dimitrie, mort în urma unui accident de călărie în 1850 și o soră, Sultana, viitoare soție a lui Mihai Jora, prefect de Roman în timpul domniei cumnatului său.

Primii ani ai copilăriei i-a petrecut la moșia tatălui său de la Barboși, apoi a învățat în pensionul francez Sachetti din Galați și la Iași la pensionul deschis de francezul Victor Cuenim. În 1834 Alexandru I. Cuza pleacă la Paris, ca mai toți tinerii cu stare din acea vreme, să-și completeze studiile și obțină diploma de bacalaureat în litere la Sorbona în 1835. Se înscrie la medicină, apoi la drept, nefinalizând însă cursurile acestor facultăți. Atras de economie va deveni membru al Societății economiștilor din Paris.

În septembrie 1837 revine în țară și, după moda vremii, se înrolează cadet pregătindu-se pentru cariera de ofițer, dar, la scurt timp obține o dispensă pentru a-și continua studiile la Paris, unde rămâne aproape doi ani. La începutul anului 1840, Cuza demisionează din armată și ocupă funcții importante în administrație și justiție. În 1842, la numai 22 de ani, deține funcția de președinte al Judecătoriei Covurlui, călcând pe urmele tatălui său, care, la vârsta de 23 de ani, fusese ispravnic în același ținut. În această funcție se dovedește a fi un funcționar competent și corect, urmărind cu perseverență respectarea legilor indiferent de starea socială a celor în cauză și pretinzând același lucru și de la cei aflați în subordinea sa.

În 1844 se căsătorește cu Elena Rosetti, fiica postelnicului Iordache Rosetti și a Catinăi, născută Sturdza, boieri cu moșie la Solești, în ținutul Vasluiului, unde Elena și-a petrecut anii copilăriei. Elena (1825-1909), femeie înzestrată cu multe calități, i-a fost tot timpul o soție devotată și iubitoare, rămasă credincioasă amintirii soțului ei și după moartea acestuia.

În timpul Revoluției din 1848 Cuza a fost în primele rânduri. A luat cuvântul la adunarea de la hotelul „Petersburg” din Iași, cerând înfăptuirea unor reforme democratice. Arestat și exilat la sud de Dunăre, reușește să fugă de sub escortă, refugiindu-se la viceconsulul englez de la Brăila, pe teritoriul Munteniei, apoi izbutește să ajungă în Transilvania, unde participă la marea Adunare Națională de pe Câmpia Libertății de la Blaj din 3/15 mai 1848, după care se retrage în Bucovina.

În timpul domnitorului Grigore Al. Ghica s-a reîntors în țară și în perioada pregătirii Unirii îndeplinea funcția de pârcaș de Galați. Ca formă de protest față de falsificarea alegerilor pentru adunările ad-hoc din Moldova, Cuza și-a dat demisia din funcția de pârcaș.

La 5 ianuarie 1859, el a fost ales domn cu unanimitatea voturilor deputaților prezenți în Moldova. În drum spre Constantinopol, delegația Moldovei s-a oprit și la București influențând pe reprezentanții Partidului Național din adunarea electivă.

În ziua de 24 ianuarie 1859, Cuza a fost ales domn și al Țării Românești. Alegerea sa a produs în întreaga țară o puternică explozie de entuziasm. Situația nou creată în cele două principate urma să facă obiectul discuțiilor Conferinței Internaționale de la Paris. Încă din aprilie 1859 Franța, Rusia, Anglia, Prusia și Sardinia au recunoscut dubla alegere. Poarta și Austria au recunoscut în septembrie 1859, dar numai pe timpul domniei lui Cuza.

Astfel, Cuza rămâne pentru totdeauna cel dintâi domn al Țărilor Unite, domnul Unirii, fapt ce reprezintă un mare merit pentru tânărul militar de carieră, pe care mulți l-au subestimat la început, dar care s-a dovedit a fi un talentat conducător, politician, diplomat, vizionar, executant remarcabil al unor proiecte și vise seculare ale românilor. El nu a fost numit, ci ales, și încă în unanimitate în ambele țări. Contemporanii îl descriu pe noul domnitor în culorile cele mai frumoase, în termenii cei mai măgulitori: „Domnitorul – scrie consulul general al Belgiei la București, Jacques Poumay,

după alegerea lui Cuza și în Țara Românească – în vârstă de doar 38 de ani, este înalt, zvelt, blond, cu privire pătrunzătoare; distins în manierele sale, el posedă un fel de a fi original, plăcut și serios în același timp. Este un soldat magnific, purtând cu grație uniformă; vorbește italiana și franceza cu multă acuratețe. Om al ordinii, energic, a făcut asupra tuturor o excelentă impresie... Prințul Cuza este un bărbat cum nu există altul în Principate, care vrea fericirea țării sale. Hotărât, fără exaltare însă, modest și dezinteresat, chibzuieste cu înțelepciune... Toată lumea este de acord asupra calităților eminente cu care este înzestrat noul domnitor”.

Unirea celor două Principate reprezintă unul din momentele cele mai importante din istoria României ca o încununare a unei lupte îndelungate, un pas decisiv în procesul de formare a statului național unitar, ea creând un cadru corespunzător pentru dezvoltarea modernă, pe plan economic, social, politic, cultural, pentru afirmarea națiunii; reprezintă o nouă treaptă spre independență.

În scurta sa domnie (1859 – 1866) Alexandru Ioan Cuza a adoptat reforme fundamentale care au pus bazele României moderne și i-au permis să se consolideze. Dintre reformele realizate amintim: *Secularizarea averilor mănăstirești* (1863) prin care se treceau proprietățile mănăstirești în proprietatea statului, *Legea instrucțiunii publice* (1864) prin care se stabileau trei grade de învățământ: primar de patru ani, obligatoriu și gratuit, secundar de șapte ani și universitar de trei ani, *Legea rurală* (1864) prin care claca este desființată și țăranii sunt împroprietăriți cu pământ, se adoptă *Codul penal* (1864), se înființează Universități la Iași (1860) și București (1864) și multe altele care au îmbrățișat întreaga viață a societății din Principate.

În data de 10 spre 11 februarie 1866, în urma unui complot domnitorul Cuza este înlăturat de pe tron și ia calea exilului. Ultimele sale cuvinte, înainte de a lua drumul exilului, le-a rostit pentru progresul și prosperitatea României: „Să dea Dumnezeu să-i meargă țării mai bine fără mine, decât cu mine... Să trăiască România!” Se stinge din viață la Heidelberg, în Germania, la 3/15 mai 1873 la vârsta de 53 de ani.

Claudiu Olaru

ISTORIE

CONACE MOȘIEREȘTI DIN JUDEȚUL TELEORMAN

Articolul de față încearcă să aducă la lumină istoria unor clădiri frumoase și spectaculoase prin arhitectură, amplasament, cât și prin posesorii lor, care se mai pot vedea și astăzi pe raza județului.

În județul Teleorman, pământul fiind de cea mai bună calitate pentru cultivarea cerealelor, a fost considerat un bun cu o valoare mare și de aceea foarte căutat. Pentru perioada secolului al XIX-lea schimbările de proprietate sunt rare, abia după 1900 lucrurile se schimbă, se ajunge la o mai mare mobilitate. Cazuri de vânzare a unei moșii erau rare, cele mai frecvente schimbări de proprietate erau în momentul în care proprietarii o pierdeau pentru neachitarea datoriilor, împrumuturile fiind grevate, în general, cu moșia.

Pe teritoriul județului Teleorman la sfârșitul secolului al XIX-lea ponderea cea mai mare ca suprafață era deținută de moșiile particulare. Acestea fiind urmate, ca număr și întindere, de cele ale statului și într-un număr relative restrâns, de proprietăți aparținând Eforiei Spitalelor, Mitropoliei, care mai deținea la acea dată numai două moșii, în localitățile Plopii-Slăvițești și Ciolănești din Deal, Așezămintele Brâncovenesti, iar Academia Română era proprietara moșiei de la Năsturel. Am menționat această situație pentru a arăta că pământul se afla în majoritate în posesie particulară.

G. D. Scraha în analiza premergătoare Expoziției Generale Române (1906) intitulată *Starea socială a sateanului, după ancheta privitoare anului 1905, îndeplinită cu ocazia Expoziției Generale Române din 1906 de către Secțiunea de Economie Socială*, găsește pentru județul Teleorman un număr de 198 de proprietari, care dețineau mai mult de 100 hectare¹. Interesantă este statistica realizată cu doi ani înainte pentru Camera de Comerț și Industrie din Pitești, unde sunt trecuți proprietarii cu numele moșiei și domiciliul. Din cei 111 proprietari găsiți un număr de 66 de proprietari aveau domiciliul la conacul de pe moșie iar 33 din ei locuiau în București și restul în orașe ca: Alexandria, Roșiorii de Vede, Turnu Măgurele, Craiova, Galați, Caracal, Curtea de Argeș². Diferența de 87 de proprietari se regăsește în acele proprietăți ale statului, ale bisericii sau ale diferitelor instituții.

Putem trage concluzia că, pe teritoriul județului, existau cel puțin 66 de conace moșierești, fără a lua în calcul faptul că celelalte moșii erau arendate iar arendașii conduceau lucrările agricole tot de pe teritoriul moșiei. De cele mai multe ori în contractele de arendare se specifica faptul că aveau în grijă și

conacul de la moșie. Eliza Crețeanu arenda în data de 31 mai 1903 moșia Broasca și Seaca din județul Teleorman specificând: „pe moșie sunt acarele următoare: o casă cu 4 camere și o curte, o casă cu 2 camere pentru servitor, un grajd și un șopron, 2 pătule și o magazie, un puț de câmp pe care arendașul le va primi cu inventar”³.

În cele mai multe contracte de arendare proprietarii își rezervă o parte din conac pentru ei și restul îl dau în folosința arendașilor. În contractul nr.958 din 20 iunie 1906, dintre proprietarul Grigore Berindei și arendașul V. Macavei, acesta din urmă cu domiciliul în orașul Alexandria, găsim menționat: „domni proprietari își rezervă ca locuință la moșie casa de cărămidă aparentă, clădirea cu trei odăi aflată lângă dânsa, clădirea în care se află baia și chioșcul de zid. Toate celelalte clădiri și anume hanul de la gară, cele trei magazine de la gară și cele trei conace de la arie, colțisor și pietriș, cum și restul clădirilor din curtea principală, care îi sunt în folosul domnului arendaș le va administra acesta”⁴.

Parcurgând documentele vremii remarcăm următorul fapt, fiecare moșie avea mai multe clădiri pentru buna gospodărire a ei, între care exista o clădire special amenajată aparținând proprietarului. Aceasta numită „conacul mare”, „curtea proprietății” etc. se deosebea prin arhitectură și amplasament.

Din punct de vedere al arhitecturii, ele erau clădiri solide de cărămidă cu camere mari spațioase, dispuse de obicei în jurul unei săli mari de tip living (a se vedea conacul Malaxa - comuna Putineiu) sau în cazuri mai restrânse cu un etaj (conacul Alexandru Berindei din comuna Beuca,

conacul I. Gh. Manu din comuna Scrioaștea) toate având ferestre mari și șeminee. Conacele erau prevăzute cu cerdacuri mari, largi (a se vedea conacul Beiu a familiei Iacob Noica) și cu subsol pe întreaga suprafață a locuinței. Pentru condiții civilizate de trai în curtea conacului exista un castel de apă, bucătăria, sere, ghețării.

Pentru o petrecere a timpului în mod plăcut existau foșoare, chioșcuri și grădini frumos întreținute. La conacul familiei Racotă din comuna

Ștorobăneasa exista un parc de jur-împrejurul lui în care se găsea un frumos foșor lângă un lac, un pavilion de vară și un teren de tenis. Membrii familiei erau mari amatori de tenis, tir, plimbări cu bicicleta. Conacul din comuna Ștorobăneasa unde familia Racotă își petrecea verile și cea mai mare parte din timp, este mărit de Nicolae Racotă, care ridică un etaj și cele două corpuri de clădire

Conacul Noica, Beiu, com. Ștorobăneasa

Conacul Alexandru Berindei, com. Beuca

Conacul Noica, com. Frâșinet

ISTORIE

se unesc. Aproape de conac este amenajat un iaz pentru colectarea apei, care inunda grădina de zarzavat, iar accesul la el se făcea printr-o alee cu castani, care se păstrează și azi. În fața conacului, același proprietar a amenajat un frumos foișor, unde se servea cafeaua și se sta la taifas⁵.

În ce privește amplasarea lor criteriul care stătea la baza ridicării construcțiilor era cel estetic. Cele mai multe conace se aflau înafara localităților, pe un teren mai înalt, cu precădere lângă un lac sau chiar în păduri.

Pe moșia Dracea se afla conacul proprietarului Radu A. Goleșcu, cu vedere spre eleșteu, folosit pentru creșterea peștilor și înconjurat de o livadă de pruni. În timpul războiului de independență din 1877-1878 aici a fost cazat principele Rusiei, Nicolae Romanov, care își stabilise cartierul general chiar în fața proprietății⁶. În ce privește alegerea prințului rus ea se datora amplasamentului conacului cu vedere la Dunăre și chiar pe malul opus bulgar, în zilele cu soare.

Viața familiei Noica se desfășura la conacele Frăsinet, Beiu și Cioroaica. Amintiri despre conacul Cioroaica, ridicat în câmp, ne sunt lăsate de descendenții familiei, acesta fiind distrus de comuniști, care vroiau să redea terenul agriculturii și totodată să ștergă memoria foștilor proprietari. Situat în lunca Teleormanului „conacul era pe atunci (1940-n.n.) o oază verde într-o câmpie sărată și uscată. Mâna harnică și dragostea de pământ a lui nenea Gogo (Anghel Stavrescu-n.n.) și meticulozitatea lui tanti Tasi (Ortansa, năcută Noica-n.n.) făcuseră dintr-o inițială casă țărănească, un conac în stil rustic, ultraîncăpător, primitor și cochec. Cu apă curentă, o terasă cu dale de ciment pe jos, cu o colonadă de stâlpi groși de stejar și salcâm, de culoare brună închis, a lemnului ars, lăsa între ei locul unei balustrade de lemn de aceeași culoare cu jghebelele unde înfloreau mușcate. Pe părțile fără ferestre ale zidurilor se întinseseră trandafiri cățărători. Casa era într-un parc mic de salcâmi și trandafiri și se prelungea cu o grădină cu caiși și un petic de vie, alături cu struguri de masă⁷. Conacul avea în jurul lui toate acarele necesare creșterii de animale, magazii, ateliere, remize. Azi conacul și anexele sunt îngropate în pământ, câteva dale de ciment mai aduc aminte de existența lor.

Familia Berindei avea conacul la intrare în localitatea Doagele (azi comuna Dobrotești-n.n.) ridicat din anul 1858 și care la răscoala din 1907 a fost incendiat. În urma acestui eveniment „Ion D. Berindei a părăsit vechea curte, păstrând moara rămasă în stare de funcționare, a cărei exploatare se continua, și s-a stabilit în pădurea din Luncă, în casa provizorie din Cuibul din

Luncă, după cum a botezat-o Ecaterina Berindei, născută Laptew⁸. Aici în conacul din pădure arhitectul Ion D. Berindei avea să realizeze planurile Palatului Culturii din Iași.

Conacul Maria Voiculescu, com. Lisa

Elena și G. Dona din comuna Râioasa i s-a luat cele 545 hectare rămânând cu 1,5 hectare vie și conacul; Dumitru Dumitriu, comuna Mărzănești, a rămas cu conacul și i s-a luat întreaga moșie în întindere de 388 hectare⁹.

Conacul Nicolae Malaxa, com. Putineiu

După instalarea regimului comunist, datorită schimbării noțiunii de proprietate, din proprietatea personală în proprietatea statului, au fost urmărite și aceste bunuri - conacele și trecute treptat în posesia diverselor instituții.

Inițial, până la cadrul legal, conacele au fost rechiziționate. Acest lucru însemna faptul că în împrejurări excepționale organele statului pot lua unele bunuri mobile sau imobile de la populație, în folosință temporară și în schimbul unei despăgubiri. Ceea ce s-a întâmplat începând cu anul 1948 nu se poate numi rechiziționare, cu atât mai mult cu cât acest drept al statului se poate aplica, în special, în condiții deosebite, de război, iar țara nu mai era în război.

Următorul exemplu confirmă cele afirmate mai sus, primarul comunei Deparați - Hârlești cere rechiziționarea conacului proprietarilor Ecaterina Elvira și Mihail D. Slăvescu motivând următorul fapt: „localul primăriei comunei este vechi, pentru că moșierii nu au avut niciun interes să-l întrețină, din contra au desconsiderat autoritatea comunală, ei având conace impunătoare. Mihail Slăvescu mai are un conac în câmp la marginea satului unde se poate muta sau i se poate da spre folosință actualul local al primăriei. Prin rechiziționarea conacului Mihail Slăvescu se face și un act politic necesar în procesul ascuțirii luptei de clasă pentru creșterea autorității comunale și limitarea foștilor moșieri din comună și a chiaburilor. De aceea binevoii a aproba în întregime clădirile conacului Mihail Slăvescu în mod excepțional față de ordinul dvs.”¹⁰.

Odată cu rechiziționarea conacelor se specifică și întrebuițarea care urma a li se da acestor clădiri, folosințele sunt

Conacul Ion Gh. Manu, com. Scrioaștea

ISTORIE

diverse. Cele trei case având 14 camere și dependențele aferente ale proprietarilor Zoe Golescu și Ecaterina Golescu din comuna Dracea sunt propuse pentru **fermă model**; conacul-vilă așezat în luncă cu multe încăperi al lui Jean Berindei, din comuna Dobrotești urma a fi **casă de odihnă**; conacul plin de pomi al generalului Berindei urma a fi locuit de **muncitorii agricoli** de la C.F.R., fiind aproape de stația C.F.R.-Beuca; conacul cu 20 de camere, magazie, pățul, al proprietarilor Ioviță și Mișu Plopșanu, din comuna Slăvești urma a fi **gimnaziu** sau **liceu**, iar cealaltă casă având 6 camere din comuna urma a caza două familii; conacul cu 8 camere al lui Lincu Ionescu din comuna Ciolănești din Deal era considerat foarte bun pentru **gimnaziu unic** cu internat, neținându-se seama de faptul că proprietarul locuia aici; conacul cu 15 camere, magazie și grajd al proprietarului C. Vetra din comuna Slăvești, era considerat bun pentru **cooperativă**, proprietarul fiind închis la acea dată pentru sabotaj agricol, adică nu-și predase cotele agricole; în conacul

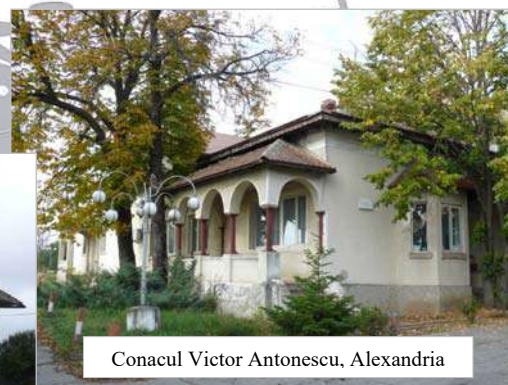
proprietarei Madelina Protopopescu, din comuna Vârtoapele urma a se instala **agenția B.N.R.**; în conacul proprietarei Victoria Anastasescu, din comuna Merii Goala, urma a se înființa **căminul cultural**; în conacul proprietarei Ioana Gh. Stoicescu, din comuna Dobrogostea, urma a fi înființată **sediile organizației P.M.R. și A.R.L.U.S. și școala**, etc.¹¹.

Tot demersul de trecere a conacelor în proprietatea statului a fost mult ușurat după 2/3 martie 1949 când moșierii au fost ridicați noaptea de la proprietățile lor și duși cu domiciliul obligatoriu pe raza altor județe, cu interdicția de a nu se mai întoarce.

După trecerea celor 45 de ani de comunism, conacele care au rămas în picioare au fost cele în care au fost grădinițe, școli, dispensare, primării, cele în care au fost cazați muncitori, ferme agricole sau stațiuni de mașini agricole au dispărut.

Azi, pe raza județului Teleorman se mai văd conace și din păcate cele mai multe sunt în stare avansată de degradare!

Steluța Pătrașcu

Note

- ¹ Gheorghe D. Scraba, *Starea socială a sateanului*, București, Ed. Carol Gobl, 1907, p.40.
- ² *Anuarul statistic, geografic, istoric, economic al județelor Argeș, Muscel, Olt, Teleorman, Pitești, Tip. „Transilvania”, 1903, p.23-26.*
- ³ Steluța Chefani-Pătrașcu, *Moșieri teleormăneni (1864-1949). Mărire și decădere*, Ed. Renaissance, București, 2011, p.230, 231.
- ⁴ *Ibidem*, p.229, 230.
- ⁵ *Ibidem*, p.51.
- ⁶ *Ibidem*, p.117.
- ⁷ Constantin Ottescu, *În galop de cai prin ani*, Brăila, Ed. Istros, 2008, p.93.
- ⁸ Steluța Chefani-Pătrașcu, *Op. Cit.*, p.54
- ⁹ *Ibidem*, p.301-309.
- ¹⁰ *Ibidem*, p.241.
- ¹¹ *Ibidem*, p.238, 239.

ISTORIE

75 DE ANI DE LA SFÂRȘITUL RĂZBOIULUI ÎN EUROPA

Capitolul final al nazismului și totodată al tragediei europene de la mijlocul secolului al XX-lea începe cu asedierea Berlinului. Armata roșie, care se temea de trădare din partea aliaților, era hotărâtă să cucerească prima Berlinul. Atacul este lansat la 16 aprilie 1945.

Efortul sovieticilor a fost considerabil. Între 16 aprilie și 8 mai, Fronturile 1 și 2 bielorus și Frontul 1 ucrainean vor pierde în această ultimă bătălie 304887 oameni (morți, răniți și dispăruți).

luptând până la ultima suflare împotriva bolșevismului, a căzut pentru Germania la postul său de comandă din cancelaria Reichului. La 30 aprilie fiihrerul l-a numit ca succesor pe amiralul Donitz”.

În acele zile în Germania domnea haosul. Trupele americane, britanice franceze și sovietice ocupau ultimele rămășițe ale teritoriului Reichului. Milioane de germani fugeau din fața Armatei Roșii. Pe șosele se deplasau șiruri nesfârșite de dezrădăcinați. Orașele erau distruse de bombe. Detașamentele destrămate ale Wehrmachtului rătăceau fără țintă spre vest. Fanatice comandouri de execuție spânzurau dezertorii iar podurile erau aruncate în aer.

Toate acestea se întâmplau în pofida faptului că Hitler se sinucisese la 30 aprilie iar la 1 mai Goebbels îi urmăse gestul împreună cu soția și copiii săi. Amiralul Donitz în momentul în care primește știrea că va fi succesorul la cârma Reichului se afla în nord-vestul Germaniei, în orașul Flensburg, la granița cu Danemarca. Noul președinte al Reichului numit prin radio nu-și făcea însă iluzii în privința situației sale. Primul lucru pe care l-a făcut a fost ordinul privind arestarea lui Bormann și Goebbels deoarece știa că Aliații nu vor trata cu nici un guvern în care se aflau național-socialiști de vază.

Donitz formează un nou cabinet. El nu trebuia să aibă pe cât se poate un caracter politic fiind numit cu prudență „guvern al Reichului pentru conducerea treburilor”. În realitate ministerele-fantomă ale președintelui Donitz nu aveau nici o importanță practică.

Principala sa preocupare este alta. În mâinile sale se găsea fotocopia unei hărți. Ea provenea din ordinul secret britanic „Eclipse”, examinat de Abwehr și indica trasarea exactă a liniei de demarcație dintre est și vest, așa cum a fost convenită de Roosevelt, Churchill și Stalin la conferința de la Ialta. Ea era schema de bază a viitoarei împărțiri în zone a Germaniei.

Documentul secret „Eclipse” furniza lui Donitz și Înaltului comandament al Wehrmachtului informații cu privire la regiunile care vor fi definitiv ocupate de trupele americane, britanice și franceze. Având aceste date urma a fi executate manevrele capitulării.

În cadrul convorbirilor interne, care se țin la noul Cartier general al conducerii statului și Wehrmachtului la Flensburg se relevă clar câteva fapte:

1. În vest populația salută trupele anglo-americane ca pe cei care au eliberat-o de mizeria războiului și a nopților de bombardamente;
2. În schimb în est populația se refugiază. Unitățile Wehrmachtului care se află acolo nu vor să cadă în mâinile sovieticilor;
3. Trupele germane din vest vor da curs unui ordin de capitulare venit de sus. Trupele din est vor urma acest ordin și vor încerca să se retragă luptând pe partea vestică a liniei de demarcație;
4. Populația din vest va aproba capitularea. În est însă populația o va considera o trădare. O abandonare a milioanele de oameni care încă se refugiază.

Cu aceasta cursul guvernului Donitz părea să se stabilizeze. Trebuia să se încerce continuarea luptei în est, pentru a acoperi retragerea cât mai multor oameni și trupe în spatele liniei Eclipse și scoaterea lor din zona sovieticilor. În același timp în vest trebuia duse tratative

Mareșalul Jukov forțează spre partea de nord-est a Berlinului, în timp ce mareșalul Konev înaintază spre vest, apoi se îndreaptă spre nord pentru a face joncțiunea cu forțele lui Jukov.

La 21 aprilie, Konev ajunge în cartierele mărginașe din partea de sud. La 23 aprilie, Jukov se află în suburbia din est. Orașul este încercuit, Hitler luând hotărârea de a rămâne în bunkerul său, dirijând apărarea.

Luptele sunt de o sălbăticie nemaicunoscută până atunci. Germanii aruncă în aer diguri, ecluze, canale, omorând mii de oameni nevinovați. Sovieticii atacă luptătorii izolați cu aruncătoare de flăcări. După bătălie, numeroși prizonieri germani cad victime crizelor de nervi.

Pe data de 1 mai 1945, în jurul orelor 2230, postul de radio Hamburg al Reichului surprinde Germania și omenirea cu următorul comunicat: „De la Cartierul general al fiihrerului se anunță că astăzi după-amiază fiihrerul nostru Adolf Hitler,

Germania la postul său de comandă din cancelaria Reichului. La

ISTORIE

de capitulare, pentru că pe acest front să se evite cât mai curând noi victime. La Flensburg se credea că generalul Eisenhower ar putea fi câștigat pentru această soluție, deși se știa că Aliații nu vor să accepte decât o capitulare simultană a tuturor trupelor germane pe toate fronturile. Astfel, potrivit propriilor sale cuvinte Donitz se exprima „împotriva estului asiatic” și „pentru vestul creștin”.

Evenimentele se precipită. La 4 mai, la Cartierul General a lui Montgomery de la Luneburg, amiralul Friedeburg semnează capitularea tuturor forțelor germane din nord-vestul Germaniei, din Danemarca și Olanda, 2,5 milioane de germani sunt făcuți prizonieri.

De la Luneburg, Friedeburg pleacă spre Reines și la 5 mai ajunge la Cartierul General al lui Eisenhower. La 29 aprilie, armatele din Italia, urmate la 5 mai de cele din Alpi de nord, conduse de Kesserrling, au capitulat.

Misiunea lui Friedeburg, care este susținut începând din 6 mai, de Jodl, era de a obține extinderea capitulării semnate cu Montgomery asupra întregului Front de Vest, fără a-și lua angajamente pentru cel de Est. De fapt cei doi reprezentanți ai lui Donitz aveau ca misiune întârzierea cât mai mult cu putință a datei intrării în vigoare a capitulării.

Eisenhower a respins această ofertă, cerând ca actul de capitulare să se extindă asupra tuturor fronturilor. După oarecare ezitări, Donitz a acceptat.

La 7 mai, la Reims, s-a semnat un prim act de capitulare din partea Germaniei de către feldmareșalul Alfred Gustav Jodl, amiralul von Friedburg, generalul Wilhelm Oxenius, din partea aliaților au semnat generalul-locotenent

britanic Sir Frederik Morgan, generalul francez Francois Sevez, amiralul H. M. Burrugh, comandantul forțelor expediționare, generalul-locotenent Walter Bedell Smith, șeful statului major al lui Eisenhower, generalul-locotenent Ivan Cernisev și generalul Ivan Susloparov din partea U.R.S.S. și generalul Karl A. Spaatz, comandantul forțelor aeriene strategice ale S.U.A.

Guvernul sovietic care fusese ținut la curent cu tratativele de către Eisenhower, a făcut cunoscut că Uniunea Sovietică va primi capitularea Germaniei a doua zi la Berlin. În noaptea de 8 spre 9 mai s-a semnat la Berlin actul de capitulare necondiționată a forțelor armate germane. În numele Comandamentului suprem german, actul capitulării a fost semnat de mareșalul Keitel, general Stumpf și amiralul Friedeburg. El a fost semnat, de asemenea, din partea Comandamentului suprem sovietic de mareșalul G. K. Jukov, din partea Comandamentelor supreme englez, nord-american și francez de mareșalul Arthur B. Tedder, generalul K. Spaatz și generalul J. De Lattre de Tassigny. O zi mai târziu, la 9 mai popoarele întregii

lumi au sărbătorit ziua victoriei, eveniment de însemnătate istorică. Războiul a luat astfel sfârșit în Europa.

La 5 iunie a fost semnată declarația privind înfrângerea Germaniei și asumarea responsabilității în această țară de către guvernele celor patru mari puteri: U.R.S.S., S.U.A., Marea Britanie și Franța. Peste o lună, la Conferința de la Postdam reprezentanții marilor puteri aparținând coaliției antihitleriste, abordând problema Germaniei, au făcut un schimb de opinii privind găsirea unor garanții efective care să pună lumea la adăpost de pericolul renașterii forței agresive ce permisesse militarismului german să dezlănțuie cel de-al Doilea Război Mondial.

Cătălin Borțun

ETNOGRAFIE

LADA DE ZESTRE

Lada de zestre face parte din categoria mobilierului țărănesc și se mai numește „lacră” sau „lada țălelor”. S-a întâlnit și în casele boierești din secolul al XVIII-lea, fiind folosită în locul dulapului de haine și lenjerie. Ea ocupă un loc de cinste în cadrul interiorului țărănesc, fiind așezată la capătul patului, ca simbol la femeii măritate și al priceperii ei de a lucra. În secolul al XIX-lea aproape în fiecare casă țărănească, într-o singură încăpere erau înșirate mai multe astfel de piese, deoarece fiecare generație adăuga încă o ladă de zestre.

Lada de zestre era dată fetei de către părinții acesteia cu prilejul nunții și era comandată meșterului din sat, ori cumpărată de la târguri. Această piesă conținea velințe, scoarțe, așternuturi, căpătaie, ștergare necesare în noua gospodărie care se întemeia. Deși se mai practică să faci zestre copiilor, aceasta nu mai e atât de importantă ca mai demult. Mai demult, cu cât aveai o zestre mai bună, cu atât aveai un soț mai înstărit. De tinere, înainte să le vină vremea de măritat, fetele începeau să-și pregătească cele necesare umplerii lăzii. Cu cât era lada mai mare, cu atât era fata mai harnică. În interior erau puse cămăși sau textile de interior cusute sau țesute de către viitoarea mireasă. Fețele de masă, covoarele, păretarele sau ștergarele se așezau și ele acolo. De bogăția zestrei depindea succesul unei căsătorii. Fata cu zestre mare era „întrebată” de flăcăii bogați și harnici, iar cea cu zestre puțină sau fără, risca să rămână nemăritată, de râsul babelor sau al copiilor. Chiar între fetele din aceeași familie exista o competiție acerbă, unele fiind mai silitoare și lucrând mai mult, altele, mai leneșe, lucrând mai puțin. În funcție de hărnicie, mama le împărțea lucrurile pe care urmau să le ia atunci când se mutau în casa soacrei.

Peste ladă erau puse pernele, alături de celelalte țesături, numite și căpătaie. Acestea sunt țesături din lână care de cele mai multe ori au dosul din bumbac și cânepă. Sunt de o mare expresivitate decorativă, fiind ornamentate cu vărgi și carouri – rezultate din încrucișarea firelor de urzeală și băteală, în culori vii: pe un fond roșu, albastru, verde sau galben se află dungi, vărgi sau alesături dispuse la capete sau pe toată suprafața. Căpătaiele se puneau pe patul de pământ sau din scânduri de-a lungul patului sau pe ladă și erau umplute cu paie. Cu timpul, o dată cu introducerea patului cu tăblii în casa țărănească, căpătaiele au fost înlocuite de alte categorii de perne, mici, pătrate, ale căror fețe de pernă sunt confecționate din bumbac țesut în două ițe. Fețele de pernă din bumbac sunt țesături de mici dimensiuni, care îmbrăcau pernele mici, pătrate. Cele mai vechi au decorul compus dintr-un chenar, în interiorul căruia se află un motiv central reprezentat de o glastră cu flori sau de o pasăre, decor realizat în tehnica țesutului peste fire sau brodate cu punctul „muscă mică” cu arnici roșu, albastru sau negru : „[...] Dacă există în unele case și câte 3-4 perne, sunt numai pentru ornamentul patului. Ele sunt cusute cu arnici roșu cu diferite desene, mai ales cai și iscălituri de nume și sunt umplute tot cu paie, atât de îndesat, că nu te poți odihni pe ele...”¹

În general, lăzile de zestre erau esențe și se compun din mai multe o tehnică cunoscută încă din vremea în interior, într-o parte sau obiecte de valoare, care se nostru deține mai multe lăzi de dimensiuni; sunt lăzi pictate Brașov”, care prin difuzarea ei în producție locală². Aceste lăzi au o scândurile sunt legate în „coadă Au aplicații metalice la era și exteriorul lăzii, nu doar a sculpta forme pe ladă sau în a o picta în culori vii și vesele, cum este lada de zestre din colecția muzeului nostru, prezentată în imagine.

confecționate din lemn de diferite părți, îmbinate unele în altele, într-antichitate. Unele lăzi de zestre laterală, o cutie pentru acte numea „chichiță”. Muzeul zestre, dintre care una de mari care au la origine „lada de țările române a dat naștere la o construcție tâmplărească solidă, de rândunică” și au decorul pictat. încuetoare și mânere. Important interiorul. Meșterii se întreceau în

Cunoscutul scriitor teleormănean Zaharia Stancu descrie, în romanul Desculț, lada de zestre și rolul ei în ceremonialul nunții din această zonă: „Mama scoate zestrea soră-mi, o pune în căruță: lacră boită cu roșu, pe care i-au cumpărat-o de la oraș și în care sunt așezate toate țălele ei, câte le are. Deasupra loacrei, căpătaiele, pernele, așternutul”.

Dar lada de zestre „conține” pe lângă aceste lucruri materiale și o seamă de norme morale ale satului precum și mentalități: norme de comportament stabilite în lumea satului, mentalități referitoare la concepția despre lume și viață a locuitorilor satului respectiv. Astfel, se moșteneau din generație în generație „obiceiurile pământului”, deoarece nu erau legi scrise, cum ar fi: fiecare își știa locul, iar o fărădelege înfăptuită stârnea ecou peste nouă sate. Bătrânii n-aveau pensii, dar își aveau locul bine stabilit în ierarhia familiei și a satului, învățătorul și preotul erau persoanele cărora nu le treceai pe dinainte etc. Țăranul moșteneau sau cumpăra pământ, asupra căruia devenea stăpân, de cele mai multe ori fără ca la bază să stea vreun act. Legi nescrise se aplicau și pentru alte situații în lumea satului: astfel fetele de măritat se îmbrăcau modest, erau harnice și respectau pe cei din jur și pe bătrâni, sau cel puțin acestea erau virtuți care le „ridicau” pe fetele mai sărăcuțe. La horă se vedea cu adevărat condiția socială, fetele mai bogate purtând cojoace și pieptare cusute, salbe de aur și alte podoabe, în timp ce fetele mai sărăcuțe se limitau la costume cusute simplu și imitații de bijuterii. Femeia mergea după căsătorie la casa soțului, pe care trebuia să-i respecte și să-i asculte. De atunci nu mai purta capul descoperit, iar la horă putea să joace numai lângă soț sau lângă o rudă apropiată. Multe dintre aceste lucruri s-au transmis până în zilele noastre ca norme de bun simț.

Luminița Gheorghe

Note

¹ Marius Constantinescu, Teodor Popescu, *Monografia comunei Pietroșani*, București, 1922, p.32.

² Roswith Capesius, *Mobilierul țărănesc românesc*, Ed. Dacia, Cluj, 1974, p.79, 95.

CE VA URMA ?

AGENDA CULTURALĂ IULIE – DECEMBRIE 2020

Dacă în alte condiții titlul acestei rubrici, „Ce va urma?”, era unul simbolic și avea un răspuns clar, dat de Agenda Culturală, în care „abaterile” de la program erau rare, cu totul întâmplătoare, în contextul actual, când vizitele au fost reluate abia la începutul lunii iunie, în condiții foarte stricte, când evenimentele cu publicul de felul vernisajelor, prezentărilor, dezbaterilor, simpoziunilor și meselor rotunde sunt încă interzise și mai mult decât atât, evoluția pandemiei pare să fie una necunoscută, o necunoscută rămâne și realizarea Agendei noastre culturale pentru ultimele șase luni ale anului 2020.

Cu toate acestea, redăm în rândurile următoare propunerile colectivului Muzeului Județean Teleorman pentru perioada iulie-decembrie a anului curent, cu speranța ca, fie și numai parțial, să le putem onora pentru publicul nostru.

* * *

EXPOZIȚII TEMPORARE

- Ciclu expozițional *Exponatul lunii* (iulie - decembrie 2020);
- „*Tabăra internațională de pictură Nenciulești*”, ediția a III-a, în colaborare cu Asociația Centro Pro Arte Alexandria (31 iulie - 31 august);
- „*Colecții și colecționari*”, ediția a IX-a (2 - 30 octombrie);
- „*Aspecte rurale teleormănene. Realitățile sec. XX*”, în colaborare cu Biroul Județean Teleorman al Arhivelor Naționale (6 noiembrie - 11 decembrie);
- „*Aspecte urbane teleormănene. Realitățile sec. XX*”, în colaborare cu Biroul Județean Teleorman al Arhivelor Naționale (18 decembrie 2019 - 26 februarie 2021).

PROGRAMELE EDUCATIONALE: „MUZEUL - SURSĂ DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE” ȘI „MUZEUL... TE VIZITEAZĂ”

- 17-31 august - Ateliere educaționale pentru copii „*Școala de vară*”, ediția a VII-a;
- Prezentarea „*Cercetările de la Vitănești Măgurice*”, la Școala Gimnazială Vitănești (28 septembrie);
- Prezentarea „*160 de ani de la nașterea Haricleei Darclee (10 iunie 1860)*” (30 septembrie);
- Prezentarea „*Roadele toamnei*” (8 octombrie);
- Simpozionul „*145 de ani de la nașterea Reginei Maria*” (16 octombrie);
- Simpozionul „*Instaurarea Statului Național Legionar și evenimentele din județul Teleorman (80 de ani)*” (20 octombrie);
- Simpozionul „*O lume dispărută. Fauna cuaternară din județul Teleorman*”, în colaborare cu Universitatea București, Facultatea de Geologie (23 octombrie);
- „*Atelier de arheologie experimentală*”, partea a II-a (17 noiembrie);
- Atelier de creație - „*Sorcova, obicei popular românesc*” (10 decembrie);
- Prezentarea „*Costumul popular teleormănean*” (13 noiembrie);
- Prezentarea „*Sfântul Nicolae – ocrotitorul copiilor*” (4 decembrie).

PROGRAME ȘI EVENIMENTE PENTRU PUBLICUL LARG

- Evenimentul „*Ziua Porților Deschise*”, cu ocazia „*Zilelor Municipiului Alexandria*” (28 august);
- *Noaptea Europeană a Muzeelor*, a XVII-a ediție – cel mai important eveniment cultural al anului, reprogramat (14 noiembrie, orele 17.00-24.00);
- Evenimentul „*Ziua Porților Deschise*”, cu ocazia „*Zilei internaționale a persoanelor de vârstă a III-a*” (1 octombrie);
- Evenimentul „*Târgul Colecționarilor*”, ediția a VIII-a (17 octombrie);
- Decernarea „*Premiilor Muzeului Județean Teleorman*”, ediția a IX-a (18 decembrie).

Important! Detalii, noutăți și modificări ale **Agendei Culturale 2020**, dar și informații despre alte activități specifice, pot fi găsite periodic pe website-ului **Muzeului Județean Teleorman**: <http://muzeulteleorman.ro> și pe contul de Facebook: <https://www.facebook.com/pages/Muzeul-Judetean-Teleorman/278274902232921>

PĂREREA DUMNEAVOASTRĂ CONTEAZĂ

DIN ÎNSEMNĂRILE VIZITATORILOR

În contextul suspendării vizitelor și activităților culturale la muzeu și însemnările vizitatorilor au fost extrem de puține, motiv pentru care nu putem reda în rândurile ce urmează decât două asemenea însemnări:

Îmi este imposibil de descris ce emoție te cuprinde văzând acele obiecte de zi cu zi folosite de oameni mai bine de 5000 de ani, bănuții din colecția de numismatică ce au schimbat atâtea mâini înainte să fie involuntar îngropate în pământ. Despre articolele legate de comunism și revolte nici nu mă pot aduna încă să mă exprim.... un mod de viață imposibil de imaginat chiar și când citești rapoarte și note informative.

H. Roxana, 28.01.2020

Expoziția „Dialoguri” este o adevărată încântare. Ne-am bucurat să recunoaștem locuri pe care le-am străbătut. Dialogul cromatic este interesant, ca și al tehnicilor de lucru. Felicitări celor doi pictori și Muzeului.

Lucia Pârvan, 28.02.2020

* * *

După jumătatea lunii martie a.c., am încercat să păstrăm legătura cu vizitatorii noștri în mediul virtual, inclusiv printr-o serie de postări pe pagina de Facebook a muzeului. Reacțiile pe care postările noastre le-au stârnit au fost diverse și, chiar dacă aserțiunea poate părea subiectivă, cele mai multe au fost pozitive. Au existat, din păcate și unele care nu au nimic de a face cu limbajul civilizat, cu perceperea muzeului ca o instituție de cultură a tuturor, aflată în slujba cunoașterii și a afirmării identitare. Dintre comentariile asupra postărilor noastre ne-am oprit la cele exprimate pentru un videoclip de cca. 26 de minute, care invita la o plimbare prin Alexandria anilor '70, intitulat „Călător prin centrul vechi” (<https://www.facebook.com/muzjudteleorman/videos/2906808142772491/>), postat pe 30 martie 2020. Acesta a înregistrat aproape 11000 de vizualizări, peste 440 de distribuiri, 330 de aprecieri și 40 de comentarii din care am selectat câteva:

Să stai să vezi imagini care te duc în timp la un moment dat, pe repede înapoi, numai nostalgic să nu fii. Mulțumim celor care au păstrat și adunat atâtea fotografii, din care am recunoscut unele persoane, inconfundabile după fizionomie.

Viorel Ioșca

Superb! Mulțumesc mult! Amintiri dragi. Felicitări pentru idee și realizare!

Margret Burghel

Frumos și nostalgic, cred ca eram și noi prin mulțimea de trecători.

Laurenția Gheorghe Bunescu

Domnilor, ce să zic!? Chapeau bas! Văzând unele dintre imagini am simțit mirosul sau gustul specific unor magazine sau preparate din magazinele respective. Frumoase amintiri, mulțumesc!

Marius Lucian Alexandreanu

Mulțumim, ne ostioiește dorul nostalgicilor vremuri !!! Anii trec, nu se mai întorc, dar măcar să fie bine de acum încolo, pentru azi și pentru generațiile viitoare!!! O săptămâna cu sănătate și bucurii!

Rada Sorescu

Mulțumesc realizatorilor colajului de imagini! Eram un copil pe vremea aceea dar îmi amintesc foarte bine piața și zona cuprinsă între str. Dobrogeanu Gherea și str. Ion Creangă.

Marinescu Mirela

Mulțumim frumos, am revăzut casa copilăriei mele, Libertății cu RSR. Mulțumesc!

Mihaiță David

Mulțumesc pentru plimbarea virtuală în timp. Am recunoscut toate locațiile de pe strada Libertății. Am lucrat în comerț din anul 1965 și am cunoscut toate magazinele vechi și noi și am cunoscut o mare parte din lucrătorii din comerț. Felicitări! Aștept și alte postări interesante.

Maria Chear

Mii de mulțumiri pentru amintirile răscolite și mi-aș dori în fiecare zi o asemenea surpriză. Sunt plecată de peste 45 de ani din Alexandria și ochii mei sunt înlăcrimați de aceste amintiri plăcute. Vă mulțumesc din inimă!!!

Juliana Nocke

Publicație semestrială editată de Muzeul Județean Teleorman, instituție de cultură subordonată Consiliului Județean Teleorman

REDACȚIA: MUZEUL JUDEȚEAN TELEORMAN

Adresa: str. 1848 nr.1, cod poștal 140033, ALEXANDRIA, jud. Teleorman
tel/fax: 0040-247-314761, email: muzjudteleorman@yahoo.com, web: <http://muzeulteleorman.ro/e-buletin.html>

Redactor Șef: dr. Pavel Mirea

Redactori: Cătălin Borțun, Mădălina Dumitru, Luminița Gheorghe, Corina Jordan, Claudiu Olaru, dr. Steluța Pătrașcu, Simona Tironeac, dr. Ion Torcică, Pompilia Zaharia

Procesare text: Floriana Otomega Corectură: Corina Jordan

Toate drepturile rezervate. Reproducerea parțială sau integrală a textelor și imaginilor fără acordul Muzeului Județean Teleorman se pedepsește conform legii.

ISSN 2284 – 5461 ISSN-L 2284 – 5461